

Breve Historia do Instituto Santa Irene

Os Ministerios de Instrución Pública do século XIX, crearon institutos de ensino medio en todas as capitais de provincia e nalgúñas cidades relevantes. Estes centros non só impartían docencia de bacharelato senón que exercían como unha delegación de ditos ministerios e polo tanto contaban cunhas instalacións aptas para todo tipo de actos solemnes. Esta é a razón pola que o único instituto de ensino medio da nosa provincia estivese na capital. Nos primeiros anos do século XX, a *laboriosa* cidade de Vigo, que con sesenta mil habitantes triplicaba a poboación de Pontevedra, viviu como inxusta esta situación de marxinación e a demanda dun centro de ensino medio fíxose unánime e clamorosa. Esa reivindicación asumida polos alcaldes **Gregorio Espino** e o seu sucesor **Mauro Alonso**, dá por resultado que o goberno de Primo de Rivera, no consello de ministros do 17 de xuño de 1927, aprobe a creación do ansiado instituto.

A súa primeira ubicación foi nun edificio propiedade dos maristas na Areosa alugado polo Concello á espera dunha sede definitiva. Así pois, no curso **1927-28**, con 189 alumnos, comeza a súa andaina o instituto de Vigo.

En 1932 o instituto instálase, tras a disolución da orde dos xesuítas, no seu terreo de Bellavista onde permanece ata 1936. Nesa data é desprazado pola autoridade militar que preferiu instalar naquelas dependencias un hospital de evacuación de feridos de guerra. Sen sede axeitada, improvísanse locais, como o da Escola de Artes e Oficios, que por resultaren inadecuados obrigan ao concello a procura urxente dunha solución definitiva.

* * *

A morte de **Irene Ceballos** en 1935 posibilita que o legado do seu esposo **José Policarpo Sanz** quede dispoñible e se achegue o diñeiro necesario para a construción do edificio definitivo. No seu testamento establécese un fondo de dous millóns e medio de pesetas que debe dedicarse, entre outras cuestións, á construción dun

“edificio de cantería a propósito para establecer en él un Colegio o Institución para primera y segunda enseñanza, capaz para doscientos o trescientos niños, o más, según sean las necesidades de la población de Vigo. ... La educación en ese colegio será completamente gratuita para todos los niños de familias pobres de la ciudad. ...

Ademais encarga expresamente que:

“en la parte superior de la entrada principal se pondrá en letras de bronce: Instituto Santa Irene consagrado a la instrucción pública gratuita, fundado por José Policarpo Sanz e Irene Ceballos de Sanz”

Deste modo, en marzo de 1941 a corporación municipal, presidida por **Luís Suárez Llanos**, o primeiro alcalde designado polo réxime franquista, acorda a cesión da parcela do *Carmen* para iniciar a construción do instituto. O arquitecto **Antonio Cominges Tapias** redacta o proxecto e a casa **Pérez Conde** executa as obras. Trátase dun edificio con planta en forma de E que busca unha boa iluminación e ventilación do interior. A fachada principal segue un esquema ecléctico e a ornamentación vértase no corpo central, coa súa poderosa torre que actúa como elemento emblemático e referencial. O edificio contaba con magníficas instalacións (laboratorios, ximnasio, biblioteca, capela, cantina, paraninfo, etc.) e uns campos de recreo axardinados que ocupan o terreo do Carmen. Noutras palabras, constrúese coa magnificencia que corresponde a un instituto de "capital de provincia". Por fin, Vigo sente enchida a súa vella aspiración ao tempo que corrixe esa sentida inxustiza comparativa.

O definitivo Santa Irene **comeza a funcionar** no curso **1945-46** baixo a dirección do profesor **López Niño**, pero é en setembro de **1946** cando o ministro de educación **Ibáñez Martín** preside unha inauguración solemne coa presenza da máis alta xerarquía civil, militar, eclesiástica e académica.

* * *

Nesta primeira etapa a contribución do Instituto Santa Irene foi enorme para a vida cultural da cidade. A mellora, cuantitativa e cualitativa, da escolarización foi manifesta, xa que facilitou a incorporación de "nenos" que na práctica tiñan vetado o bacharelato e tamén polo notable aumento do nivel científico e humanístico do ensino impartido, grazas á preparación do cadro de catedráticos e catedráticas que se incorpora á cidade. Cabe destacar desa primeira etapa a: **Enrique López Niño, Anadón Frutos, Vicente Argomániz, Luís Curiel e Manuel Pazo**, que foron os seus primeiros directores, e, entre outros moitos, a Emilio Freijeiro, Manuel Copena "Nolete" (ambos os dous profesores da aula preparatoria), Carmen Ambrog, Pilar Millán, Luís Ceruelo, Francisco Echarte, José Mercado, Cecilia Armendániz, Virgilio Trabazo, Posada Curros, Teresa Díez, Pilar Maestu, Ángeles Vázquez de Parga, Margarita Rodríguez Solano, Patricio Sánchez, Roberto Dopazo, Rufo e Cándido Pérez, José Bebiá, Vicente Casal, Pedro Núñez, Leónides de Carlos, Méndez Ferrín, etc.

A pesar de que boa parte do profesorado citado era de aberto talante liberal, víase obrigado a gardalo celosamente dado que o ambiente xeral no instituto estaba determinado polo forte control do nacional-catolicismo imperante.

Por outra parte, o instituto co seu paraninfo e cos seus extensos e ben coidados *campos de recreo* foi un espazo dedicado a todo tipo de actos culturais e deportivos. Por isto foi enorme a súa proxección sobre Vigo e, moi especialmente, sobre o emerxente barrio das Travesas, para o cal significou un equipamento cultural e de ocio de primeira orde.

Entre os anos **1972 a 1975**, o instituto Santa Irene debe trasladarse a Coia (ao edificio que ocupa hoxe o IES Alexandre Bóveda naquel momento recen construído) para realizar unha remodelación do edificio, por certo bastante desafortunada, que actualizase as súas instalacións. É tamén a época na que a corporación do Alcalde Portanet, facendo oídos xordos á forte protesta do claustro de profesores e doutros sectores sociais, decide ocupar parte da finca do Carmen para a construción do actual centro deportivo e deixa ao instituto (e ás Travesas) sen os seus *campos de recreo*, sendo así o único centro educativo que na actualidade non conta con instalacións deportivas nin zonas de esparexemento para o seu alumnado.

* * *

O regreso no curso **1976-77** á sede da Praza de América, inícia a etapa, digámolo así, democrática. Comeza con certa inestabilidade pola sucesión de direccións breves (**Clementina González, Adrián Lobo e Manuel Fernández**) ata que en 1986 accede á dirección **Leónides de Carlos** (que permanecerá nela ata a súa morte 16 anos despois) asistido por Méndez Ferrín como vicedirector, Manuel Rosales como secretario, e Antonio García Caamaño, Guillermo Touza e Alfonso García Suárez como xefes de estudo. Esa longa etapa de estabilidade, cun claustro de profesores de gran valía e un equipo de persoal administrativo e de servizos moi competente, axuda a consolidar unha forma de entender o ensino (chamado coloquialmente o “espírito” do Santa Irene) que permitiu ofrecer un servizo público de calidade que pon o acento na formación académica e humana do alumnado dende a tolerancia e a solidariedade.

Este labor educativo foi mantido polos equipos directivos de **Alfonso García Suárez** (que incorporou a José María Martínez Blanco na vicedirección e a Juana Fernández Reiriz na xefatura de estudos de adultos) e de **José María Martínez Blanco** (que incorporou a Vicente de Becerra e Gil na vicedirección) que seguen unha liña continuísta fieis ao *espírito* deste centro.

Na actualidade o instituto Santa Irene ten un equipo de 72 profesores e 12 PAS e imparte clase a preto de mil alumnos distribuídos en 16 grupos de ESO e 16 grupos de Bacharelato en dúas quendas de diúrno e adultos.

* * *

Neste período de 84 anos, miles de vigueses e viguesas foron educados na nosa institución e dela saíron uns, para formarse como avogados, biólogos, filósofos, xuíces, enxeñeiros, filólogos, médicos, físicos, matemáticos, catedráticos e profesores, investigadores, humanistas, artistas, escritores; outros, para incorporarse á vida laboral sen chegar a culminar estudos universitarios, pero todos eles formados como cidadáns cultos e membros activos da sociedade na que estaban a se inserir.

Esta tarefa educativa vese altamente recompensada pola nosa cidade ao nomear **Vigués Distinguido** do ano 1997 ao Instituto Santa Irene, recollendo Leónides de Carlos o galardón que enche de orgullo e agradecemento ao equipo de profesionais que ten estado e seguirá a estar **consagrado á instrución pública gratuíta** nesta cidade de Vigo.

Vigo a 14 de Novembro de 2011

O Director, *José María Martínez Blanco*